

Professor Hans Fredrik Marthinussen
Det juridiske fakultet,
Universitetet i Bergen

Bergen 7. april 2020

Barne- og familiedepartementet

Elektronisk: postmottak@bfd.dep.no, hav@bfd.dep.no og nwo@bfd.dep.no

Høringsuttalelse - midlertidig forskrift til pakkereiseloven

Det vises til høringsbrev 20/1390 om midlertidig forskrift til pakkereiseloven.

Drøftelsene av tilbakevirkning etter Grunnloven § 97 er relativt knappe. Det er nok mulig man kan omtale et såpass direkte inngrep i en etablert kontrakt som uegentlig tilbakevirkning, men selv da er selve behovet for inngrepet sentralt. Høringsbrevet mangler en redegjørelse for behovet for utsatt frist, noe som forutsetter en forståelse for hva utsatt forfall egentlig betyr. Det er i det hele svært vanskelig å se at det er et så stort behov for å utsette forfall at det i det hele tatt burde vært vurdert opp mot Grunnloven § 97.

Normalt forfaller et pengekrav ved påkrav, jf. gjeldsbrevloven § 5. Da forfaller kravet «straks». Det ordinære er altså at alle pengekrav forfaller umiddelbart.

Pakkereiselovens frist på 14 dager gir slik sett en lenger frist enn det som er vanlig for alle norske pengekrav. Det er i litteraturen diskutert om det er rimelig med en så streng regel – at pengekrav forfaller umiddelbart, men det sies jevnt over at konsekvensene er såpass beskjedne av at forfall oversittes at det ikke er grunnlag for en innskrenkende tolkning.

Den viktigste sanksjonen ved manglende betaling av pengekrav er forsinkelsesrenter. Forsinkelsesrenter begynner å løpe først 30 dager etter påkrav, jf. forsinkelsesrenteloven § 2, ev. ved forfall der forfallsdag er fastsatt i forveien. Det følger av lovens system at fristen på 30 dager må gjelde dersom forfall fastsettes mindre enn 30 dager før betalingsplikten inntreffer. I dette ligger det at pakkereisearrangøren selvsagt ikke får en dårligere rettsposisjon fordi forfall er 14

dager fra avbestilling, i stedet for gjeldsbrevlovens normalordning med forfall «straks», jf. nærmere Marthinussen, «Forsinkelsesrente og norsk fakturapraksis», Lov og Rett nr. 8/9 2006 s. 549-560. Forsinkelsesrenter inntreffer derfor ikke før 30 dager etter avbestilling.

Det er vanskelig å se for seg at privatpersoner skal sette i gang inndrivelse av pengekrav fordi tilbakebetaling ikke skjer til forfall, og det vil uansett være svært begrenset med kostnader som vil påløpe i den perioden forskriften legger opp til å gi betalingsutsettelse. Det er for øvrig svært vanskelig å se hvorfor alle andre krav i samfunnet vårt som ikke blir gjort opp ved forfall skal tillegges forsinkelsesrenter, men ikke akkurat de særlige kravene som oppstår ved tilbakebetaling av beløp innbetalt til en pakkereisearrangør. Forbrukeren kan selv ha korresponderende utgifter, f.eks. kredittkortrenter. Det virker svært lite rimelig at der forbrukeren har betalt med kredittkort, har avbestilt, og betaler kredittkortrenter på det utestående beløpet, så skal pakkereisearrangøren slippe å betale forsinkelsesrenter som kan kompensere noe av forbrukerens tap. Her er det også viktig å minne om kredittkortselskapets ansvar for det utestående beløpet etter finansavtalelovens regler. Dersom man forskyver forfall, fratar man også kredittkortinnehaver mulighet til å motregne overfor kredittkortselskapet, fordi det er et krav for motregning at det aktuelle kravet er forfalt. Samlet sett gir reguleringen som er foreslått i forskriften en voldsom skjevhet som forrykker vanlige pengekravsrettslige mekanismer.

Å misligholde et pengekrav er ikke straffbart, og det er privatrettslige sanksjoner som er aktuelle. Pakkereiselovens bestemmelser om overtredelsesgebyr og straff gjelder ikke for § 24, naturlig nok. Mislighold av pengekrav er rimelig dagligdags, og vi har et veletablert system for å håndtere det. Å særbehandle akkurat pakkereisearrangører overfor forbrukere i en slik krise, fremstår svært spesielt. Man burde heller se større på misligholdssanksjoner i krisen, f.eks. gjennom en vesentlig reduksjon i det pønale elementet i forsinkelsesrenten.

Skal man gjennomføre en regulering med tilbakevirkende kraft, krever det vesentlig bedre begrunnelse for å gå klar av Grunnloven § 97. Her griper man inn i et etablert kontraktsforhold i en kritisk fase, knapt uten forvarsel. For de pengekrav som allerede *er* forfalt, er det min oppfatning at man må vurdere om ikke det er formell «egentlig» tilbakevirkning (altså for avbestillinger som i dag ligger mer enn 14 dager tilbake i tid). Da vil det i hvert fall være krevende å komme frem til at Grunnlovens

krav er oppfylt. I det hele virker dette som en panikkløsning som er kommet på plass på grunn av bransjepress i kombinasjon med manglende forståelse for konsekvensen av betalingsmislighold, og vurderingene av grunnlovsmessighet er svært overfladiske og gir nærmest inntrykk av at man tenker seg at i en krise vil ingen tilbakevirkning være urimelig.

Oppsummert:

1. Det er vanskelig å se at manglende tilbakebetaling fra pakkereisearrangørene har andre konsekvenser enn at det etter 30 dager utløses forsinkelsesrenter.
2. Det er enda vanskeligere å se at dette er så prekært at det kan gi grunnlag for å gripe inn i det etablerte kontraktsforholdet med tilbakevirkende kraft.
3. En slik regulering som foreslått vil frata forbrukeren muligheten til å motregne hos kredittkortselskap dersom reisen er betalt med dette, og dermed pålegge forbrukeren et urimelig stort rentetap dersom han ikke kan betale kredittkortselskapet for reisen.
4. Departementet bør heller vurdere om ikke det skal gjøres en mer helhetlig vurdering av reglene for betalingsmislighold i den krisen vi er inne i – f.eks. gjennom reduksjon i forsinkelsesrentesatsen (og inkassosalærer).

Med vennlig hilsen

Hans Fredrik Marthinussen

Professor i rettvitenskap, Universitetet i Bergen

Leder for forskergruppe for formuerett